

2

JAGY MAJÍ ŠŤÁVU

Jaga je zralá žena, která má šťávu – elán, vášně a duši. Toužíte-li se jí stát, pak buďte samy sebou, dokud vám mysl, srdce a tělo ještě fungují a dokud oceňujete, že jste pořád naživu. Metaforicky vzato, tři fáze Měsíce – dorůstání, úplněk, couvání – tři fáze starobylé bohyně – panna, matka, stařena – a tři biologické fáze menarché, menstruace a menopauzy rozdělují život ženy na hru o třech jednáních. Tohle je třetí jednání. Na jeho konci spadne opona. Ve třetím jednání můžete rozvinout smysluplná vlákna z dřívějších fází svého života a nechat se pohltit něčím novým. Věci se dokončují a uzavírají; některé dveře se zavřou, jiné se otevřou. Ať už je vaše konkrétní situace jakákoli, život dostane šťávu, jakmile se do něj hluboce ponoříte.

Možná jste Jaga plná šťávy, která odhalila, jak báječná je samota, když máte vlastní prostor a vlastní

život a nemusíte se snažit nikomu vyhovět. Možná jste Jaga plná šťávy, jejíž domov a srdce vítají mnohé a jejíž život se může dokonce stát středobodem dění pro okolí. Možná jste Jaga plná šťávy, která si našla mladšího milence. Možná jste vdaná za správného člověka („správného“ podle toho, kým jste a co v životě chcete). Možná poznáváte svět jako turistka, poutnice nebo dobrovolnice Mírových sborů. Možná si čtete a učíte se to, co vás zajímá. Možná jste aktivistka, která se snaží zlepšit nějakou část světa. Možná se nacházíte v tvůrčí fázi svého života. Možná nadšeně trávíte čas s vnoučaty nebo ne (což závisí stejnou měrou na tom, jaká jsou ona, jako na tom, jaká jste vy).

Ostatním – včetně vašich dospělých dětí – možná připadá, že se chováte nevhodně, podivínsky nebo výstředně, protože jste autentická a nepodřizujete se jejich stereotypní představě „spořádané ženy vašeho věku“. Nebo se možná nečekaně ocitnete v roli životního vzoru pro mladší ženy, jejichž matky tomu stereotypu odpovídají.

Když jsem psala knihu *Goddesses in Older Women: Archetypes in Women* (Bohyně ve starších ženách: archetypy u žen po padesátce), byla jsem si velmi dobře vědoma, že *stařena* není běžné označení pro ženy přes padesát. Ale můžete o sobě přemýšlet jako o „zralé ženě, která má šťávu“. Tohle slovní spojení působí jednak zvláště rozporuplně, jednak

představuje vítanou možnost: stírá častou představu starší ženy jako „vyschlé stařeny“.

Šťáva je slovo, které v mysli vyvolává představy spojené s vláhou a s elektřinou. Slangový význam slova „šťáva“ naznačuje zapojení do zdroje síly či energie, schopnost způsobit, aby se věci děly. Šťáva, která nás skutečně přiměje ožít, je bezpodmínečná láska, což je jediný zdroj energie, který se nikdy nevyčerpá: naopak, čím víc dáváme, tím víc jí máme.

V přírodě vitalita – skutečnost, že jsme naživu – znamená, že máme zdroj vody, který pomáhá novému růstu a udržení života, nezbytnou vlhkost. Jak pro tělesné zdraví, tak pro emocionální pocit pohody je rovněž nezbytná metaforická vlhkost a proudění. Upřímné city a jejich nepotlačované projevy jsou vlhké. Při truchlení proudí slzy žalu. Když se bez zábran smějeme a radujeme, tečou nám slzy. Zapojovat se do života naplno je představa plná šťávy. Každá Jaga, která má šťávu, čerpá z pramene či hluboké studnice smyslu ve své psyché.

3

JAGY MAJÍ ZELENÉ PRSTY

Pokud jste zralá žena, která má šťávu, možná sice nejste zahradnice, ale přesto máte zelené prsty. Jagy se nacházejí v generativní životní fázi, v období, v němž podporují růst. Rostliny i lidé na Jagy se zelenými prsty reagují. (Stejně jako by to mohla udělat planeta sama, kdyby se toho úkolu ujalo kritické množství zralých žen.) Jagy pečují o růst. Umějí protrhávat plevel. Prořezávají. Vědí, že různé rostliny a různí lidé potřebují rozmanité podmínky, aby se jim dařilo. Jagy chrání to, co je zranitelné, dokud to nedokáže přežít samostatně. Naučily se trpělivosti. Dokážou si počkat na změny ročních období. Vědí, že něco malého může vyrůst do velkých rozměrů, že něco může vykvést nebo přinést ovoce, než to zemře.

Zahradničení je metafora. Ale může to být i něco, co opravdu děláte. Pracovat rukama, hrabat se v hlíně,